

Evropski pokret
Srbija

Radna grupa: SLOBODAN PROTOK KAPITALA

Beograd, 13. april 2009. godine

Tema drugog zasedanja: **Evro, kapitalna tržišta i da li se može prećicom u evrozonu**

PREPORUKE

Prvo zasedanje Radne grupe Slobodan protok kapitala bavilo se potrebom zakonskih i institucionalnih promena vezanih za tržište kapitala u Srbiji. Zato su na drugom zasedanju ta pitanja izostavljena. Drugo zasedanje bilo je posvećeno promenama na kapitalnim tržištima u svetu i Srbiji, kao i pitanju da li bi za Srbiju bilo dobro ako bi prećicom ušla u evrozonu i da li takva prećica postoji. Posebno je bilo govora o kretanjima na finansijskom tržištu u Srbiji u vreme krize.

U pregledu koji sledi izdvajamo samo dominantne teme i za njih vezane preporuke.

Ekonomska kriza u svetu i njen uticaj na Srbiju: U raspravi je ukazano da je teško donositi generalne preporuke u pogledu smanjivanja uticaja krize na privredu, zato što se profil krize i njeni uticaji menjaju tokom vremena.

Zato je potrebno pratiti dinamiku krize, izbegavati ishitrene i međusobno nekonzistentne ili protivrečne poteze. Takođe je potrebno izbegavati skupe politike za koje nije jasno kakvi su im rezultati.

Uticaj svetske ekonomske krize na Srbiju se ogleda pre svega na dva načina: u pogledu skupljeg novca i preko otežanog izvoza. Skuplji novac dovodi do poskupljenja kako servisiranja postojećih dugova, tako i novog zaduživanja. Otežan izvoz je rezultat pada privredne aktivnosti i manje tražnje na osnovnim izvoznim tržištima za privredu Srbije. Mogućnosti suzbijanja ovih loših uticaja od strane vlasti u Srbiji su ograničene. U jednom slučaju bi to značilo subvencionisanje zaduživanja (deo kamatnih stopa bi plaćala država), a u drugom kreditiranje i subvencionisanje izvoza i podsticanje tražnje za domaćim proizvodima.

Postoji li prećica za evro i da li bi za Srbiju prelazak na evro bio rešenje? Iako je nekoliko dana pre naše rasprave i MMF u svojoj studiji preporučio zemljama istočne Evrope da pređu na evro, da bi umanjile valutne rizike, u raspravi je ukazano da ta opcija trenutno nije dostupna. Da bi mogla postati članica evrozone zemlja mora najpre biti članica Evropske unije, a potom se kvalifikovati u pogledu ispunjavanja 5 „mastihtskih kriterijuma“ tokom najmanje dve godine pre ulaska. U tih pet uslova spadaju određeni nivo inflacije, budžetskog deficita, javnog duga i dugoročnih kamatnih stopa, kao i fluktuacije valute za najviše $\pm 30\%$. Od uvođenja evra u opticaj 1. januara 2002. više nije dostupna opcija prelaska na evro po modelu Crne Gore.

Evropski pokret u Srbiji

Kralja Milana 31/II
11000 Beograd, Srbija
Tel: 011/ 3640-174
Fax: 011/ 3640-202
office@emins.org
www.emins.org

PROJEKAT FINANSIRA EU
KROZ FOND ZA EVROPSKE INTEGRACIJE
KOJIM RUKOVODI DELEGACIJA EK U REPUBLICI SRBIJI,
A TEHNIČKI REALIZUJE PRESS NOW

Evropski pokret
Srbija

Ako bi nedovoljno stabilizovane valute zemalja istočne Evrope ulazile u evrozону, postojao bi rizik destabilizacije evrozone. Zato Evropska centralna banka vodi vrlo restriktivnu politiku prijema novih članica. Od novih članica Evropske unije u evrozону su za sada ušle četiri – Kipar, Malta, Slovačka i Slovenija.

Ukazano je da ni za zemlje istočne Evrope ne bi bilo dobro ako bi prerano ušle u evrozону, jer bi bile makroekonomski nedovoljno stabilizovane. Takođe bi pri ulasku u evrozону trebalo voditi računa da istočno-evropske valute ne budu znatnije precenjene ili potcenjene, jer bi to imalo štetne efekte na dohodak, izvoz, radna mesta i zaposlenost.

Bankocentričnost srpskog finansijskog tržišta. U raspravi je bilo reči o dominantnom i privilegovanom položaju banaka na finansijskom tržištu u Srbiji i posledicama takve situacije. Mali broj banaka kontroliše najveći deo aktive.

Ukazano je da nije dobra dominacija kartela šest-sedam najvećih banaka, jer to dovodi do više cene usluga i slabijeg kvaliteta usluga. Postojanje bankarskog kartela ograničava delovanje drugih aktera na tržištu, kao što su firme, brokerske kuće ili osiguranje.

Izlaz iz bankocentričnosti srpskog finansijskog tržišta ne treba tražiti u restriktivnijoj regulativi ili zakonskom primoravanju banaka na neke prakse, nego u liberalizaciji i otvaranju bankarskog tržišta. To je u interesu ne samo privrede i građana, već i Narodne banke Srbije, čija uloga opada u situaciji postojanja kartela komercijalnih banaka.

Politika deviznog kursa: U raspravi je istaknuto da bi politika kursa trebalo da izbegne neka rešenja koja su se poslednjih godina javljala. Jedan problem je relativna predvidljivost kretanja deviznog kursa, koja je važna i za realni i za finansijski sektor. Drugi veliki problem je predstavljala precenjenost dinara u odnosu na važnije valute u svetu. Ona dovodi do pogrešne percepcije kupovne moći, što ima važne posledice za ulaganja, uvoz i izvoz, ali i za politiku zaduživanja privrede, građana i države.

Osnovna ocena: U raspravi je istaknuto da država u Srbiji ne može skoro ništa da učini u pogledu loših uticaja svetske ekonomske krize na zemlju, ali da može da utiče da se izbegnu neke teškoće koje nastaju kao posledica isključivo domaćih zakonskih ili političkih rešenja. U tom pogledu izlaz treba tražiti u ekonomskom otvaranju zemlje, većoj otvorenosti bankarskog tržišta, stabilizaciji dinara, liberalizaciji kapitalnih i tekućih transakcija. Te politike će osnažiti domaće tržište i aktere na njemu, što će povećati konkurentnost domaće privrede i osigurati više radnih mesta.

Evropski pokret u Srbiji

Kralja Milana 31/II
11000 Beograd, Srbija
Tel: 011/ 3640-174
Fax: 011/ 3640-202
office@emins.org
www.emins.org

PROJEKAT FINANSIRA EU
KROZ FOND ZA EVROPSKE INTEGRACIJE
KOJIM RUKOVODI DELEGACIJA EK U REPUBLICI SRBIJI,
A TEHNIČKI REALIZUJE PRESS NOW